

Міз. 2005: Мізін, К. Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння) / К. Мізін. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 304 с.

ПНМ 2005: Кудіна, О. Перлини народної мудрості / О. Кудіна, О. Пророченко. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 320 с.

РНЗПП 1990: Русские народные загадки, пословицы, поговорки / [сост., авт. вступ. ст., коммент. и слов Ю. Круглов]. – М. : Просвещение, 1990. – 335 с.

РПиП 1988: Русские пословицы и поговорки / [под ред. В. Аникина]. – М. : Художественная литература, 1988. – 431 с.

УПП 1978: Українські прислів'я та приказки / [упор. та передм. В. Бойка]. – К. : Дніпро, 1978. – 291 с.

УППіПІ 1993: Українські приказки, прислів'я і таке інше / [уклав М. Номис]. – К. : Либідь, 1993. – 764 с.

Dud. 1998: Duden. Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik / [bearb. von G. Drosdowski und W. Scholze-Stubenrecht]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien; Zürich : Dudenverlag, 1998. – В. 11. – 864 S.

У статті проаналізовано фрагмент паремійної мовної картини світу; простежено особливості моделювання "педагогічних" паремій української, російської та німецької мов з огляду на специфіку вербалізації концепту "навчання" в мовній свідомості представників різних етносів; виокремлено такі його складові, як "артефакт навчального процесу", "учасник навчального процесу", "вид навчальної діяльності", "результат навчання".

Ключові слова: мовна свідомість, паремійна мовна картина світу, "педагогічна" паремія, концепт, вербалізація.

Available 25 September 2013.

Ekaterina Vinogradova, Hanna Sytar, Valeria Chekalina

УДК 81'367.633

**FACING THE PREPOSITIONS
(PREPOSITIONAL UNITS IN THE RUSSIAN, BULGARIAN
AND UKRAINIAN LANGUAGES)**

The article presents comparative analysis of Russian prepositional units with the noun "лицо" and their functional equivalents in Bulgarian and Ukrainian languages. The present study identifies, distinguishes and describes the three types of correspondences between these units in the languages: (1) the prepositional units are the same in two or in all the three languages; (2) the prepositional units correspond with different prepositional units but with the same meaning; (3) the prepositional units correspond with non-prepositional units bearing the same meaning. These units are distinguished according to the stage of their grammaticalization⁴. The forms in the late stage of grammaticalization are recommended to be included in the dictionaries as independent dictionary entries and be presented in class by language teachers as prepositions.

Keywords: Bulgarian language, comparative analyses, grammaticalization, preposition, prepositional unit, elementary syntax component (syntaxeme),⁵ preposition analogues, Russian language, somatism, Ukrainian language.

⁴ Reduced to its essentials, grammaticalization theory begins with the observation that grammatical morphemes develop gradually out of lexical morphemes or combinations of lexical morphemes with lexical or grammatical morphemes [Bybee 1994].

⁵ Syntaxeme is simple and indivisible semantic-syntactical unit of Russian language serving as well as the elementary meaning carrier and as the constructive component of more complicated syntactical units, which are characterized by definite set of syntactic functions [Nevzorova 2000].

It is widely known that the lexical items that denote parts of the body (somatism) are used in many languages as a part of a wide range of idioms and phraseological units [Гудков, Ковшова 2007; ФСУМ 1999; Кошелев 2008]. For instance, Russian noun "лицо" is regularly used in the following idioms: *лицом к лицу*, *краска бросилась в лицо*, *лица нет на ком-либо*, *на одно лицо*, *с лица некрасив*, *не с лица воду пить*, *лицом в грязь не ударить*, *рассказывать в лицах*, *стереть с лица земли*, *в поте лица*, *спасть с лица*, *невзирая на лица*, *товар лицом показать* etc. Bulgarian noun "лице" is also found in a range of different phraseological units: *казвам / говоря в лицето*, *изтривам от лицето на земята*, *лице в лице*, *изсмивам се в лицето на някого*, *обръщам се с лице към*, *гледам в лице*, etc. The noun "лицо" is polysemantic in Russian and in Bulgarian. However, in the Ukrainian language more than three lexical units can function as the equivalents to this noun:

- (1) *обличчя* (meaning "the front part of the head");
- (2) *особа* ("an individual", "a person");
- (3) *лице* (the same as *обличчя*, a borrowing from Russian).

Compare: *говорити в обличчя* (to say to someone's face), *мінитися на обличчі* (to change countenance), *не ударити лицем / обличчям у грязь / у болото* (not to disgrace oneself); *на одне лице* (as like as two peas), *лицем у / в лице / до лица* (face to face), etc.

Such polysemy is typical not only for Slavic languages [Лапушинская 2007]. The phenomenon can be explained by the egocentric nature of any verbal and cognitive activity of the language speakers that proves the anthropocentrism of any language.

The usage and the meaning of the noun "лицо" are not identical even in the closest languages. Consequently, that makes this research relevant and up to date. The present study of Slavic prepositions is done as a part of an international linguistic project "Slavic Prepositions: Synchronic and Diachronic Analysis of Morphology and Syntax" (about the project [Всеволодова 2003], current results [Всеволодова 2013; Загнітко 2007; Канюшкевич 2008-2010; Славянските 2007]).

We focus here on the issue of comparative analysis of Russian, Ukrainian and Bulgarian prepositional units that include the noun "лицо". In particular, our tasks in the present article are (1) to identify Russian prepositional units with the noun "лицо", (2) to find their equivalents in the Ukrainian and Bulgarian languages, (3) to find out correlations between them, (4) to determine the stages of their grammatization. This will contribute to the formation and development of an objective grammar [Пешковский 2010] of Slavic languages, will allow to specify and to update the database of dictionaries, will help to make the translations from one language to another more accurate.

We have registered three types of prepositional units with the noun "лицо" in the Russian language:

- (1) the prepositional units that function as free elementary syntactic components (free syntaxemes): *в лице кого-чего*, *от лица кого-чего*, *перед (пред) лицом₁ кого-чего*, *перед (пред) лицом₂ кого-чего*, *лицом к₁ кому-чему*, *с каким лицом*, *с лицом кого*;
- (2) the prepositional units that function as determined syntactic components (determined syntaxemes): *(не) к лицу₁ кому что*, *(не) к лицу₂ кому что (делать)*;
- (3) the prepositional units that function as bound syntactic components (bound syntaxemes): *лицом к₂ кому-чему*, *в лицо₁ кому-чему (говорить)*, *в лицо₂ чему (смотреть)*, *на лице чего – на лицо чего – от лица чего – с лица чего*.

Due to the comparative analysis we have identified the three types of correspondences between the units in the languages: (1) the prepositional units are the same in two or in all the three languages, (2) the prepositional units correspond with different prepositional units but with the same meaning, and (3) the prepositional units correspond with non-prepositional units bearing the same meaning.

- (1) The prepositional units are the same in two or in all the three languages:

Type A. The prepositional units are the same in all the three compared languages.

Russian	Bulgarian	Ukrainian
в лицо₁ кого-чего / кому-чему (сказать)	в лицето (казвам / говоря)	в обличчя кому (сказати)
Мне говорили в лицо : "Мы к вам относимся как к шакалам" (Национальный корпус русского языка: www.ruscorpora.ru).	Поради това на международна среща в Москва Сталин му казва в лицето : «Жулик!» (http://bg.wikipedia.org/wiki/Трайчо_Костов).	Коли викричав їй це в обличчя Селім, червоноволосий і зеленоокий, як вона сама, Роксолана нічим не видала себе, тільки знерухоміло її обличчя і зблідли уста (Павло Загребельний. Роксолана).

Russian	Bulgarian	Ukrainian
в лицо₂ кого-чего / кому-чему (смотреть)	в лицето гледам	в обличчя чому / чого (дивитися)
Стоять и спокойно смотреть в лицо катастрофе или же мыльные пузыри пускать на Луну? (www.ruscorpora.ru)	После това загоряло бронзово лице, гъста брада, тоя равнодушен, но спокоен и твърд поглед, навикнал да гледа в лицето на най-голямата опасност (Йордан Йовков. Призракът).	Ти можеш ясними й чистими очима дивитися в обличчя правди (Улас Самчук. Гори говорять!) .

Russian	Bulgarian	Ukrainian
в лице кого-чего ... английский премьер Черчилль объявил "крестовый поход против коммунизма" в лице Советского Союза... (www.ruscorpora.ru).	в лицето на кого Чешкият триумф продължава в лицето на Ондрей Моравец (www.biathlonbg.in/news287.ph).	в особі кого Німецький народ в особі свого парламенту готовий завтра ж йти за паном президентом хоч на край світу (Володимир Винниченко. Сонячна машина).

Russian	Bulgarian	Ukrainian
лицом₁ (location), 2 (direction) к кому-чему	с лице_{1,2} към	обличчям / лицем до лиця₂ кого/чого
Рассказ Юсефа Шоруру "Лицом к рингу" повествует о боксере арабе Ибрагиме... (www.ruscorpora.ru).	С лице към хората (http://www.krasnoselo.net/lice.ph).	Між тим земля поволі оберталася обличчям до сонця... (Улас Самчук. Марія).

In contrast to Russian and Ukrainian languages there is a position for an optional quantitative specifier in Bulgarian. For example, *Парцел земеделска земя с площ от 13 100 кв м, с лице 90 м към магистрала Ямбол-Елхово.*

Russian	Bulgarian	Ukrainian
перед лицом₁ ("in the presence of"), перед лицом₂ ("in conditions") кого-чего	пред лицето на₂ кого	перед обличчям кого-чого
Официальный дебют новой компании перед лицом широкой	Европа пред лицето на кризата	І розслідування мусить бути сумлінним перед обличчям

SECTION IV. Current Problems of Comparative-Typological Study of Languages

ИТ-общественности *мог* (http://kulturni-novini.info). закону *і правди* (Євген Сверстюк).
состоятся в июне прошлого года в рамках Computex
 (www.ruscorpora.ru).

Note that the Ukrainian structures similar to *перед лицом опасности* have a primary preposition as its equivalent: *у небезпеці, при небезпеці* [Вирган, Пилинська 2000: 446].

Type **B**. There are equivalent prepositional units only in Russian and Ukrainian languages.

Russian <i>перед</i> лицо <i>кого-чего</i>	Bulgarian no equivalent	Ukrainian перед обличчя ⁶ кого
<p><i>Она пришла на заседание месткома... – явилась перед лицо этих одичалых мещан, на эту рассвирепевшую коммунальную кухню...</i> (www.ruscorpora.ru).</p>		<p><i>А на кінець тих днів, коли цар сказав привести їх, то начальник євнухів привів їх перед обличчя Навуходоносорове</i> (translated by I. Ohienko).</p>

Russian <i>с</i> каким лицом – <i>с</i> лицом кого-чего	Bulgarian no equivalent	Ukrainian <i>з</i> яким обличчям – <i>з</i> обличчям кого
<p><i>"Цензура с рыночным лицом"</i> (www.ruscorpora.ru).</p>		<p><i>"Соціалізм з людським обличчям"</i> (чеш. <i>Socialismus s lidskou tvr̃</i>) – вираз, яким охарактеризували спробу пом'якшення тоталітарного характеру держави в <u>Чехословаччині в 1968</u> (http://znaimo.com.ua).</p>

Russian <i>с</i> лицом кого-чего – <i>с</i> лицами кого-чего	Bulgarian no equivalent	Ukrainian <i>з</i> обличчям кого – <i>з</i> обличчями кого
<p><i>Вышел заведующий — чернокудрый детина с лицом мясника...</i> (www.ruscorpora.ru)</p>		<p><i>На обрії з'являється відділ арабів, їх коні мчать щосили, розвіваються білі одяги, вилискують криві шаблі. [...] Одна мить – і всі з обличчям хижаків зникли у хащавинах (Улас Самчук. Волинь).</i></p>

(2) The prepositional units correspond with different prepositional units but with the same meaning.

Russian <i>от</i> лица кого	Bulgarian <i>от</i> името на кого	Ukrainian <i>від, від імені</i> кого
<p><i>От лица государства</i> (www.ruscorpora.ru)</p>	<p><i>Измамник събира пари от името на Наталия Симеонова</i> (http://www.24chasa.bg/Artic</p>	<p><i>...королівський посол забажав, щоб його допущено було до султанши Роксолани, бо він сам має повідомити її те, що має повідомити, а також</i></p>

⁶ The Ukrainian prepositional unit *перед обличчя* was found only in translations from the Bible.

le.asp?ArticleId=2115787). *піднести дарунки від імені короля Зигмунда...* (Павло Загребельний. Роксолана).

(3) The prepositional units correspond with non-prepositional units bearing the same meaning.

Russian	Bulgarian	Ukrainian
(не) к лицу ₁ ("to become, to suit"), (не) к лицу ₂ ("benefit")	no prepositional equivalent	no prepositional equivalent ⁷
... <i>гаджеты все более к лицу современному бизнесмену, а порой вполне способны украсить офис</i> (www.ruscorpora.ru).	<i>тази рокля ви отив, а това не ви отива, не ви прилича</i>	<i>пасувати (що?) (кому?), личити (що?) (кому?)</i>

The second step of the present analysis is aimed at distinguishing the stage of prepositional unit grammaticization. Grammatization is the process when a unit with a full lexical meaning is gradually becoming an auxiliary grammatical unit. We focus on the grammaticization of the certain forms of the noun (in this particular article of the noun "лицо") that gradually turn into prepositions. In other words, the phrase with a somatic noun loses part of its substantive meaning in the process of grammaticization and starts functioning as an auxiliary unit.

We assume that the prepositional units with the most advanced stage of grammaticization (that have literally become prepositions) are the prepositional units that function as free elementary syntactic components (free syntaxemes). For instance, Russian *в лице кого-чего, от лица кого-чего, перед (перед) лицом₁ кого-чего, перед (перед) лицом₂ кого-чего, лицом к₁ кому-чему, с каким лицом, с лицом кого*. In order to identify the stage of grammaticization we use some operational tools suggested by M.V. Vsevolodova in [Vsevolodova 2011] that most notably include the grade of metaphorization and the existence of the morphosyntactic paradigm.

We will demonstrate the procedure of such analysis using two prepositional units *в лице кого* and *от лица кого* as the examples.

В ЛИЦЕ КОГО-ЧЕГО

We assume that the Russian prepositional unit *в лице кого* has already become a genuine preposition with a descriptive meaning: ... *на выборах 1999—2000 годов победила правая идеология (в лице "Единства", СПС и самого Путина)...* (www.ruscorpora.ru). The reasons for such an assumption are (1) a high degree of metaphorization: *в лице уполномоченных органов* → impossible **лицо уполномоченных органов*; (2) an existence of a morphosyntactic paradigm: *в лице кого – в лицах кого*. In addition, Russian prepositional unit *в лице кого* has a converse term: *цирк в лице директора* ⇔ *директор от лица цирка*.

Bulgarian prepositional unit *в лицето на кого* has also reached a rather advanced stage of grammaticization. It introduces not only animate actants (*В лицето на Беки Шарп, Текъри е създад една архетипна героиня* (<http://kino.dir.bg/material.php?id=3605>)) but also inanimate ones (*Имате приятел в лицето на гъбите* (<http://www.lechitel.bg/newspaper.php?s=5&b=380>)).

The Ukrainian equivalent is *в особі кого*: *Зрадів безмірно, отримавши собі помічника, прибічника, слугу й повірника в особі Мехмеда Соколлу* (Павло Загребельний. Роксолана); *У разі, якщо одним із засновників (учасників) господарського товариства є держава в особі уповноважених нею органів, розмір вкладів учасників (засновників), що здійснюються у вигляді майна, до статутного фонду такого господарського товариства визначається на підставі висновку оцінювача про вартість такого майна* (Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні. Закон України). There are also two converse

⁷ However, we have found a single usage of the ukrainian unit *до лица кому* with the meaning "to become, to suit": *Вам дуже до лица ваша борідка, Максе* (Володимир Винниченко. Сонячна машина).

SECTION IV. Current Problems of Comparative-Typological Study of Languages

terms. The first one is with the noun *ім'я*: *директор від імені колективу*, impossible **директор від особи колективу*. The second one is the preposition *від кого*. Compare data from the idiomatic dictionary: "**От лица кого**. Від кого; від імені (від імення) чийого, кого" [Вирган, Пилинська 2000: 446].

ОТ ЛИЦА КОГО-ЧЕГО

Russian prepositional unit *от лица кого* (the same as its converse term *в лице кого*) is a genuine preposition with a descriptive meaning: *Затем отряд «революционных клоунов» начал субверсивное представление с лозунгами "наизнанку", но на этот раз не от лица "преданных граждан", а от лица власть имущих* (www.ruscorpora.ru). Firstly, it has a high degree of metaphorization: *Если вы очень устали от тролля на вашей странице, можете отреагировать на него иронично от лица технического аккаунта* (www.ruscorpora.ru) → impossible **лицо технического аккаунта*. Secondly, it forms a morphosyntactic paradigm: *от лица кого – от лиц кого*. The prepositional unit has a synonym *от имени кого*: *Старейшины от лица народа поднесли адмиралу благодарственный лист...* (www.ruscorpora.ru); =...*выражаю от имени всего российского народа огромную, искреннюю благодарность за ваш исторический подвиг* (www.ruscorpora.ru).

However, there are no such prepositional units in the Bulgarian and Ukrainian languages. Instead the equivalents with the noun "имя" are used. Bulgarian *от името на кого*: *Прочетете текста и го преразкажете от името на един от героите в него – Влади* (http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/top_menu/general/7klas/tests/test_b_el_prerazkaz.pdf). Ukrainian *від імені кого*: "*Заявник*" *означає особу, від імені якої подана міжнародна заявка* (Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків).

In sum, we have analyzed 17 Russian prepositional units with the noun "лицо" and its Bulgarian and Ukrainian equivalents. The results of the research are summarized in table 1.

Table 1

**Russian prepositional units with the noun "лицо"
and its Bulgarian and Ukrainian equivalents**

Prepositional Unit	Synta-xeme type	Stage of metaphorization	Morpho-syntactic paradigm	Bulgarian equivalent	Ukrainian equivalent
<i>в лице кого-чего</i>	Free	high	<i>в лицах кого-чего</i>	<i>в лицето на кого</i>	<i>в особі кого</i>
<i>от лица кого-чего</i>	Free	high	<i>от лиц кого-чего</i>	-	-
<i>перед лицом₁ кого-чего</i> ('in the presence of')	Free	medium	<i>перед лицами кого-чего</i>	-	<i>перед обличчям кого / чого</i>
<i>перед лицом₂ кого-чего</i> ('in conditions')	Free	high	-	<i>пред лицето на кого</i>	<i>перед обличчям кого / чого</i>
<i>лицом₁ к кому-чему</i> (location)	Free	high	<i>лицами к кому-чему</i>	<i>с лице към</i>	<i>обличчям / лицем до кого-чого</i>
<i>с каким лицом</i>	Free	high	<i>с лицом кого</i>	-	<i>з яким обличчям</i>
<i>с лицом кого</i>	Free	medium	<i>с лицами кого</i>	-	<i>з обличчям кого</i>
<i>(не) к лицу₁ кому что</i> ('becomes, suits')	Determined	high	<i>(не) к лицу кого что</i>	verbal structures: <i>това ви отива</i>	a borrowing from Russian: <i>до лица</i> verbal structures: <i>пасувати що кому, личити що кому</i>
<i>(не) к лицу₂ кому что</i>	Determined	high	<i>(не) к лицу кого что</i>	verbal structures: <i>това не ви отива,</i>	a borrowing from Russian: <i>(не) до лица</i>

	(делатъ) (‘befits’)				не ви прилича	кому verbal structures: пасувати що кому, личити що кому
0	лицом ₂ к кому-чему (директив- финиш)	Bound	high	лицами к кому-чему	с лице към (обръща)	обличчям / лицем до кого-чого
1	в лицо ₁ кому- чему (говорить)	Bound	low	в лицо кого- чего	в лицето на някого (казвам, говоря, изсмивам се)	в обличчя кому
2	в лицо ₂ чему (смотреть)	Bound	low	в лицо чего	в лицето на кого (гледам)	в обличчя чому-чого
3	перед лицо кого-чего	Bound	medium	-	-	перед обличчя кого (only in translations from the Bible)
4	на лице чего	Free	high	-	?	?
5	с лица чего	Bound	high	-	?	?
6	на лицо чего	bound	high	-	?	?
7	от лица чего	Bound	high	-	?	?

Summary.

1. The prepositional units that have equivalents with the noun "лицо" in all the three compared languages are the following: *в лицо_{1,2} кого-чего/кому-чему*, *в лице кого-чего*, *лицом_{1,2} к кому-чему*, *перед лицом_{1,2} кого-чего*. The prepositional units that have equivalents with the noun "лицо" only in Russian and Ukrainian are *перед лицо кого-чего*, *с каким лицом – с лицом кого-чего*, *с лицом кого-чего – с лицами кого-чего*. Different prepositional units that function as the equivalents are found for the unit *от лица кого*. There are no Bulgarian and Ukrainian equivalents for the Russian prepositional unit (*не*) *к лицу_{1,2} кому что (делатъ)*.

2. The most grammaticalized are the prepositional units that form free elementary syntactic components (syntaxemes). Thus, we have identified the following prepositional units as free syntaxemes: *в лице кого-чего*, *от лица кого-чего*, *перед лицом₁ кого-чего* ('in the presence of'), *перед лицом₂ кого-чего* ('in conditions'), *лицом₁ к кому-чему* (location). The determined syntaxemes also have a rather advanced stage of grammaticalization: (*не*) *к лицу₁ кому что* ('become, suit'); (*не*) *к лицу₂ кому что (делатъ)* ('befit'). Due to the high degree of metaphorization the prepositional unit *лицом₂ к кому-чему* is also grammaticalized to a great extent. Consequently, all these units can be recommended to inclusion to the dictionaries as independent dictionary entries.

3. In the Russian language the noun "лицо" is polysemic. The most prepositional units with this noun are derived from the one with the meaning "the front part of the head". The prepositional units *в лице кого* and *от лица кого* are derived from the one with the meaning "an individual", "a person".

4. In the Ukrainian language prepositional units with the noun "лицо" include three lexical items:

(a) *обличчя* (the front part of the head): *в лицо – в обличчя*, *перед лицом_{1,2} – перед обличчям*, *перед лицо – перед обличчя*, *лицом к – обличчям до* (also registered *лицем до*), *с каким лицом – з яким обличчям*, *с лицом кого – з обличчям кого*;

(b) *особа* (a person, an individual), *от лица*, *в лице – в особі* (also registered *в образі*);

(c) *лице* (a borrowing from Russian = norm *обличчя*): (*не*) *к лицу – (не) до лица*, *лицом к – обличчям до* (and *лицем до*). In fact, the borrowing from Russian is mostly used in loan translations and idioms.

SECTION IV. Current Problems of Comparative-Typological Study of Languages

5. Russian prepositions *в лице* *кого* and *от лица* *кого* are converse terms. In Ukrainian and Bulgarian there is the only unit represented: *в особі* *кого* (Ukrainian), *в лицето на* *кого* (Bulgarian). As a converse term a prepositional unit with another lexical item functions: *від, від імені* *кого* (Ukrainian), *от името на* *кого* (Bulgarian).

6. Russian prepositions *перед лицом*₁ *кого-чего* ('in the presence of'), *перед лицом*₂ *кого-чего* ('in conditions') have literal equivalents in Ukrainian (*перед обличчям* *кого / чого*) and in Bulgarian (*пред лицето на* *кого*). However, in Russian and in the Ukrainian languages these prepositional units vary in their inner structure: it is possible to eliminate the noun "лицо" in the prepositional unit *перед лицом*₁ *кого-чего* ('in the presence of') without sacrificing grammatical and semantic integrity. For instance, *перед лицом свидетелей* – *перед свидетелями*. But such elimination is impossible for the unit *перед лицом*₂ *кого-чего* ('in conditions'). For example, *перед лицом угрозы войны* → **перед угрозой войны* (Russian), *перед обличчям* *небуття* → **перед небуттям* (Ukrainian). The possibility to eliminate the noun proves its subordinate function. Accordingly, we can assume that this prepositional unit has a very high degree of grammaticalization.

7. Prepositional units *лицом*₁ *к кому-чему* (location) and *лицом*₂ *к кому-чему* (direction) have the equivalents in Ukrainian (*обличчям / лицем до* *кого-чого*) and Bulgarian (*с лице* *към*) languages. In contrast to Russian and Ukrainian in the Bulgarian language there is a position for an optional quantitative specifier. For example, *Парцел земеделска земя с площ от 13 100 кв м, с лице 90 м към магистрала Ямбол-Елхово*. A Ukrainian borrowing from Russian *лицем до* *кого-чого* is used mostly in the idiomatic expressions: *лицем до* *села, лицем до* *виробництва*.

8. Russian prepositional units *с каким лицом* and *с лицом* *кого* have the equivalents only in the Ukrainian language: *з яким обличчям* and *з обличчям* *кого*.

9. It appeared that prepositional units that form determined syntaxemes ((*не*) *к лицу*₁ *кому что* ('becomes, suits'), (*не*) *к лицу*₂ *кому что* (*делать*) ('befits')) do not have prepositional equivalents in the Ukrainian and Bulgarian languages. Instead, in order to express the same meaning verbal structures are used: *пасувати що кому, личити що кому* (Ukrainian), *това ви отива; това не ви отива, не ви прилича* (Bulgarian). Compare with the Russian *кому идет, подходит, пристало что*. However, we have registered a Ukrainian prepositional unit *до лица* (with a borrowing from Russian (*лице*) instead of Ukrainian *обличчя* or *особа*).

10. Prepositional units that form bound syntaxemes (*в лицо*₁ *кому-чему* (*говорить*), *в лицо*₂ *чему* (*смотреть*)) are registered in all the three languages (bulg. *в лицето на* *някого* (*казвам, говоря, изсмивам се*), *в лицето на* *кого* (*гледам*), укр. *в обличчя* *кому, в обличчя* *чому-чого* (*говорити, дивитися*)).

The results of our study provide us with an extensive database that is to be used for further comparative analysis of Slavic prepositional units.

References

Bybee 1994: Bybee, Joan. The Evolution of Grammar : Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World [Text] / Joan Bybee, Revere Perkins, William Pagliuca. – Chicago : University of Chicago Press, 1994. – 398 pp. – Ref. : Pp. 357-375. – ISBN 0-226-08663-1.

Nevzorova 2000: Nevzorova, Olga A. Context-Dependent Mechanisms for Recognition of Semantic Role of a Word in the Sentence [Online resource] / Olga A. Nevzorova // International Conference CICLing-2000. – Mexico, 2000. – Access mode : <http://www.cicling.org/2000/book/Nevzorova.pdf>. – Title from the screen.

Вирган, Пилинська 2000: Вирган, І.О., Пилинська, М.М. Російсько-український словник сталих виразів [Текст] / І. О. Вирган, М. М. Пилинська. – Харків : Прапор, 2000. – 864 с. – ISBN 5-7766-0717-5.

Всеволодова 2003: Всеволодова, М.В. К основаниям функционально-коммуникативной грамматики русского предлога [Текст] / М. В. Всеволодова, Е. В. Клобуков,

О. В. Кукушкина, А. А. Поликарпов // Вестник Московского ун-та. – Серия 9. Филология. – 2003. – № 2. – С. 17-59. – Библиогр. : с. 56-59.

Всеволодова 2011: Всеволодова, М.В. К вопросу об операциональных методах категоризации предложных единиц [Текст] / М. В. Всеволодова // Вестник Московского ун-та. Сер. 9. Филология. – 2011. – № 3. – С. 103-135. – Библиогр. : с. 134-135.

Всеволодова 2013: Всеволодова, М.В. Русские предлоги и средства предложного типа. Материалы к функционально-грамматическому описанию реального употребления : Введение в объективную грамматику и лексикографию русских предложных единиц [Текст] / М. В. Всеволодова, О. В. Кукушкина, А. А. Поликарпов. – Кн. 1. – М. : URSS, 2013. – 304 с. – Библиогр. : с. 291-302. – ISBN 978-5-397-03585-9.

Гудков, Ковшова 2007: Гудков, Д.Б., Ковшова, М.Л. Телесный код русской культуры : материалы к словарю [Текст] / Д. Б. Гудков, М. Л. Ковшова. – М. : Гнозис, 2007. – 285 с. – ISBN 978-5-94244-013-8.

Загнітко 2007: Загнітко, А.П. Словник українських прийменників [Текст] / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк, Г. В. Ситар, І. А. Щукіна. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 416 с. – 15000 пр. – ISBN 966-338-552-9.

Канюшкевіч 2008-2010: Канюшкевіч, М.І. Беларускія прыназоўнікі і іх аналагі. Граматыка рэальнага ўжывання. Матэрыялы да слоўніка [Текст] / М. І. Канюшкевіч. – У 3 ч. – Гродна : ГрДУ, 2008-2010. – 300 экз. – ISBN 978-985-515-024-5, 978-985-515-022-1.

Кошелев 2008: Кошелев, Алберт. Българско-русски речник [Текст] / Алберт Кошелев. – София : Наука и изкуство, 2008. – 837 с. – ISBN 978-954-02-0278-5.

Лапушинская 2007: Лапушинская, Н. О. Функционирование лексемы «лицо» во фразеологизмах русского, белорусского и западногерманских языков [Текст] / Н. О. Лапушинская // Личность – слово – социум : в 3 ч. / отв. ред. Т.А. Фалалеева. – Минск : Паркус плюс, 2007. – Ч. 2. – С. 136-141. – Библиогр. : с. 141.

Пешковский 2010: Пешковский, А.М. Объективная и нормативная точка зрения на язык [Текст] / А. М. Пешковский. – М. : Книжный дом «Либроком», 2010. – 192 с. – Библиогр. : в сносках. – ISBN 978-5-397-01471-7.

Славянските 2007: Славянските предлози [Текст]. – Велико Търново : Изд. ИВИС, 2007. – 199 с. – Литература е в краят на разделите. – ISBN 978-954-8387-04-0.

ФСУМ 1999: Фразеологічний словник української мови : В 2-х кн. [Текст] / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. – Друге видання. – К. : Наукова думка, 1999. – 5000 пр. – ISBN 5-12-000635-3.

Чукалов 1981: Чукалов, С.К. Русско-болгарский словарь : 50000 слов [Текст] / С.К. Чукалов. – 6-е изд. – М. : Рус. яз., 1981. – 911 с.

У статті запропоновано зіставний аналіз російських прийменникових одиниць, що містять лексему "лицо", та їхніх еквівалентів у болгарській та українській мовах. Виділено три типи російсько-болгарсько-українських відповідностей: (1) прийменникові одиниці, що у всіх мовах містять відповідну іменникову лексему; (2) прийменникові одиниці, що мають як еквівалент інші прийменникові одиниці; (3) прийменникові одиниці з відповідниками-неприйменниковими одиницями. Аналізовані одиниці диференційовано за ступенем оприйменнювання. Визначено найбільш граматикалізовані прийменникові одиниці, які можуть бути рекомендовані до включення в лексикографічну і викладацьку практику як прийменники.

Ключові слова: аналог прийменника, болгарська мова, граматикалізація, зіставний аналіз, прийменник, прийменникова одиниця, російська мова, синтаксема, соматизм, українська мова.

Available 29 September 2013.